

N:o 41.

Ank. till Riksd. Kansli d. 1 Mars 1867, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition (N:o 2) till Riksdagen, om antagande af en lag, angående efterbildning af konstverk.

Sedan Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse den 28 Februari 1863, med uttalande af den åsigt, att, då produkterna af tankens arbete vore lika mycket förtjenta af skydd, som hvarje annan produktion, hvilket ock redan vore så till vida uti lagstiftningen erkändt, som Tryckfrihets förordningen skyddade författares eganderätt till deras verk, och genom särskild Förordning den 20 Juli 1855 vore förbjudet att, utan författarens eller hans rättsinnehafvares tillåtelse, offentligen uppföra ett dramatiskt eller för skådeplatsen författadt musikaliskt arbete, konstnären egde lika berättigade anspråk derå, att eganderätten till hans verk af lagen hägnades, fördenskuil anhöllit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Rikets Ständer framlägga förslag till stadganden i detta ämne; så har Kongl. Maj:t i anledning deraf låtit upprätta och efter vederbörandes hörande, jemlikt 87 § 1 mom. Regeringsformen, nu till Riksdagens antagande framställt följande:

„Förslag till lag, angående efterbildning af konstverk.

Angående efterbildning af konstverk i de fall, då Tryckfrihets förordningens stadganden ej kunna derå tillämpas, förordnas som följer:

§ 1.

Ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid utan hans samtycke, så vida efterbildningen hörer till samma konstart som originalet.

Ej varder efterbildningen loflig derigenom, att den utföres i annan storlek än originalets eller att dertill användas materialier af annat slag, ej heller derigenom att i densamma vidtagas oväsentliga förändringar, tillägg eller uteslutningar, så länge den dock till innehåll och framställning bibehåller egenskapen af kopia.

§ 2.

En hvar hafve rätt att, med andras uteslutande, låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas på mekanisk väg eller genom fotografi eller afgjutning eller annat dylikt sätt.

Denna rätt må konstnären, med eller utan vilkor och inskränkningar, kunna öfverlåta på en eller flera, icke blott för sin lifstid, utan jemväl för en tid af tio år från sin död. Har ej sådan öfverlåtelse skett i konstnärens lifstid; ege den eller de, som enligt lag hans rättsinnehafvare äro, att för nämnde tid den rätt, nu sagd är, tillgodonjuta.

§ 3.

Öfvergår konstverk, hvarom ofvan förmäldt är, i annans ego; varde dock konstnären eller hans rättsinnehafvare derigenom icke förlustig de i följd af förestående stadganden dem tillkommande rättigheter, der ej annat förhållande blifvit uttryckligen aftaladt.

§ 4.

Från ofvannämnda förbud undantagas:

1. efterbildning af konstverk, som tillhöra Staten eller menigheter, eller som äro utställda på öppna platser eller anbragta på byggnaders utsidor;
2. konstverks begagnande af handverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå.

§ 5.

För öfverträdelse af nu meddelade förbud vare straffet böter från och med 20 till och med 1,000 Riksdaler; varde ock all skada målseganden ersatt. Formar, plåtar och andra, uteslutande till oloflig efterbildning af annans konstverk användbara materialier, så ock samtliga till försäljning afsedda exemplar af efterbildningen skola i beslag tagas, och varde med dem så förfaret, att missbruk

deraf ej ske kan; dock må målseganden, der han det äskar, få desamma till sig utlemnade emot ersättning för värdet eller afdrag därför å det honom tillkommande skadestånd.

Samma lag vare om den, som olofig efterbildning till salu håller eller hit i riket till försäljning införer en annorstädes gjord, enligt denna lag otillåten efterbildning, der efterbildningens olaglighet varit honom veterlig.

§ 6.

Förbrytelse emot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

§ 7.

Bestrider den, som tilltalad är, att efterbildning egt rum; ege Rätten, der så nödigt pröfvas, infordra yttrande i ämnet från Akademien för de Fria Konsterna, der ej parterne å båda sidor skjuta frågan under gode män och utfästa sig att nöjas åt deras yttrande derutinnan. I ty fall uppställe Rätten den eller de frågor, som af gode männen besvaras skola.

Stadgandena i denna lag kunna, under förutsättning af reciprocitet, delvis eller i deras helhet, af Konungen förklaras tillämpliga jemväl i afseende å efterbildning af främmande konstnärs arbete, som utom Riket finnes.“

Denna nådiga Proposition har af begge Kamrarna blifvit remitterad till Lag-Utskottet, som, efter tagen kännedom jemväl af de yttranden, hvilka blifvit öfver nämnda förslag afgifna ej mindre af Öfver-Intendents embetet och Akademien för de Fria Konsterna än af Stats-Rådet och Högsta Domstolen, härmed får i ämnet vördsamligen sig utlåta. Utskottet torde dervid vara frikalladt från skyldigheten att yttra sig angående det ifrågavarande lagförslaget allmänna syftning, enär grundsatsen, det en konstidkare bör af lagen skyddas mot obehörig efterbildning af hans produkter, på det frukterna af hans arbete icke måtte beröfvas honom, lärar, efter hvad i ärendet förekommit, få anses vara af lagstiftande magten godkänd. Behovet af en lag härom har också blifvit vitsordadt af de myndigheter, som haft tillfälle att yttra sig i ämnet; och Utskottet har följaktligen trott sig nu hafva till egentligt åliggande att tillse, huruvida det framställda förslaget till lag är egnadt att uppfylla berörda ändamål, utan att hvarken det allmännas högre fördel, som kräver, att icke onödigtvis inskränkning sker i möjligheten att använda konsten och dess produkter såsom bildningsmedel, uppoftas, eller den enskilde industriidkarens frihet i valet af former för hans alster varder för nära trädd.

Den allmänna karakteren å en efterbildnings *oloflighet* har i förslaget angifvits vara, att efterbildningen är gjord i ändamål af *försäljning*. Denna bestäm-

melse, som öfverensstämmar med andra länders lagstiftning i ämnet, får icke lemnas ur sigte vid pröfningen af lagförslaget särskilda delar och tjänar då till ledtråd vid bedömandet af beskaffenheten af de inkast, som emot förslaget blifvit eller blifva gjorda.

Utskottet har emot nämnda regel icke funnit något att påminna och anser tillämpningen deraf i det förevarande lagförslaget vara afvägd med billigt afseende å konstnärens rättmätiga anspråk, utan förbiseende af det allmännas och konstens eget högre kraf.

Endast tvänne af de anmärkningar, som framställts och kunna förväntas blifva upprepade, har Utskottet ansett vara af den vikt, att de böra här upptagas. Då, enligt 3 § i lagförslaget, konstverk, som öfvergår i annans ego, icke skulle få eftergöras eller efterbildning deraf på något af de i 2 § omförmälda sätt återgifvas, med mindre uttryckligt aftal derom vore gjort, har man deremot påmint, att ett dylikt förbud icke borde i hela sin vidd tillämpas på porträtter, enär dessa, om ej alltid, åtminstone i de flesta fall hade, oberoende af deras konstvärde, en egen särskild betydelse, fallande inom det enskilda lifvets område och för konstnären alldeles främmande; hvadan den, som beställt porträttet, icke borde förmenas att utan konstnärens samtycke låta efterbilda porträttet — derest icke detsamma tillhörde Staten eller offentlig myndighet — men, om ett sådant förbud meddelades, deraf ock borde följa, att konstnären icke utan beställarens samtycke skulle få taga sådan efterbildning. Utskottet har likväl, vid sorgfällig pröfning af denna fråga, kommit till den öfvertygelse, att, om eljest den följda grundsatsen i afseende på olofligheten af konstverks efterbildning är riktig, icke det affektionsvärde, som, på sätt nyss är antydt, ett porträtt vanligen eger, skäligen kan grundlägga rättighet att, utan konstnärens samtycke, efterbilda porträttet *i ändamål af vinst genom försäljning*; hvadan och enär, på sätt Herr Justitie-Statsministern uti sitt vid ärendets slutliga behandling i Stats-Rådet afgifna yttrande erinrat, det skulle vara olämpligt att i lagstiftningen i ämnet göra undantag beträffande en viss genre inom en särskild konstart. helst det vore nästan omöjligt att här, med bibehållen konsekvens, uppdraga gränslinier, Utskottet anser ifrågavarande anmärkning desto mindre böra leda till någon ändring i det föreliggande lagförslaget, som genom detsamma är i nyssberörda § åt beställaren lemnad en anvisning att medelst aftal med konstnären förvärfva sig hans samtycke till framtida efterbildningar.

Å andra sidan har af Akademien för de Fria Konsterna blifvit erinradt, att genom det i 4 § 2 mom. gjorda undantag från förbudet emot konstalters efterbildning, nemligen beträffande „konstverks begagnande af handverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller prydnader derå,“ industrien skulle blifva alltför mycket gynnad på konstens bekostnad, utan att dock derpå skörda någon fördel, samt att förhållandet i förevarande fall vid närmare granskning skulle finnas vara alldeles

detsamma, som låge till grund för hela lagförslaget, och sålunda hvarken medgäfvé eller påkallade det gjorda undantaget.

Denna anmärkning synes Utskottet alldeles lemna ur sigte det allmännas högre fördel, i det syftet med densamma icke kan vinnas förutan en inskränkning af den konstnärliga verksamhetens inflytande icke allenast på industriens lyftning, utan äfven på den allmänna bildningen. Till smakens förädling och konstelementers spridande bland allmänheten bidrager onekligen, att åt industriens alster gifves den fulländning, som ofta endast vinnes derigenom, att å dem tryckes en artistisk prägel; och det anses också med fullt skäl, att det odlade skönhetssinne, som utmärkte de gamla Grekerna, underhölls deraf, att enligt deras plägseder alla de föremål, som mötte dem i den dagliga verksamheten, inom den husliga kretsen icke mindre än i det offentliga lifvet, i de obetydligaste husgeråd såväl som de publika byggnaderna, borde tillfredsställa anspråken på formskönhet, hvilket, der tillfälle att utveckla sådan icke på annat sätt gafs, åstadkoms genom att å dessa föremål anbringa antingen målningar eller andra ornament. Hvad sålunda blir ett lån af konsten, återgäldas säkerligen i riklig måtto, och för det högre ändamålet dermed lär konsthärens anspråk böra vika.

De öfriga anmärkningar, som framställts emot ifrågavarande lagförslag, sådant detsamma efter i Högsta Domstolen undergången granskning nu föreligger, anser Utskottet af underordnad betydelse; och om än emot sjelfva redaktionen kunde göras påminnelser, har Utskottet dock icke funnit dem af sådan vikt, att Utskottet trott sig böra uppställa ett motförslag; utan hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande Proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservation:

af Herr *von Gegerfelt*: „De grundsatser, hvarutur ifrågavarande lagförslag utgått, hafva redan blifvit godkända i Rikets Ständers underdåniga skrifvelse, genom

hvilken samma lagförslag påkallats. Och enär samma grundsatser jemväl nu torde af Riksdagen gillas, samt jag icke finner skäl till hufvudsaklig anmärkning mot det sätt, hvarå nämnda grundsatser blifvit tillämpade och utförda, så vill jag, lika med Utskottets öfriga ledamöter, tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition."

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli d. 1 Mars 1867, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden rörande skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.

Uti särskilda, i ofvanberörda ämne väckta motioner, N:is 16 och 151, har blifvit föreslaget,

af Herr *B. W. Hessle*, att 26 Kap. 1 § Byggningsbalken måtte erhålla följande förändrade lydelse:

"Alle, som i socknen bo, skola kyrka bygga och uppehålla och hvad dertill hörer, såsom klockstapel, kyrkomur, socknestufva, fattigstufva och skolhus. Körslor härtill utgöras efter hemmantalet och dagsverken efter matlagen, men virke och all annan kostnad efter gällande grund för kommunalutskylder (fyrk?). Innan något i thy mål företages, skola socknemännen kallas tillhopa att derom samråda och sig förena."

samt af Herr *Anders Jonsson* från Wermlands län, att andra punkten i omförmälda lagrum måtte gifvas detta innehåll:

"Byggningsvirke, körslor och annan kostnad utgöres härtill efter hemmans taxeringsvärde och derpå belöpande fyrktal så väl för jordbruksfastighet, som all annan förmögenhet."

Lag-Utskottet, till hvars behandling omförmälda motioner blifvit af Andra Kammaren öfverlemnade, får härvid erinra, att Rikets Ständer vid sistlidna riksmöte